

מדיניות ארכיאולוגית בעולם

מדיניות הארכיאולוגיה הציבורית בישראל התגבשה במהלך השנים על בסיס החוק לצד פרקטיקה שהונחתה בעיקר על ידי רשות העתיקות. רשות העתיקות מבצעת למעלה מ-90% מהפעילות בתחום תוך שהיא אחראית על כול שרשרת קבלת ההחלטות מבלי שיהיה גוף מבקר או מאזן את החלטותיה. מה קורה מעבר לים?

אמנת מלטה גרמה לשינויים מרחיקי לכת בניהול הארכיאולוגיה במערב אירופה. האמנה קובעת שיש לטפל בצורה מדעית בשרידים הארכיאולוגיים. סעיף 5 קובע שיש צורך לאזן בין צרכי השימור לצרכי הפיתוח. הסעיף דורש לבטל פיתוח באתר עתיקות או לספק זמן ואמצעים לטפל בשרידים. ברירת המחדל היא לשמר שרידים באתר בו נחשפו ולא להעתיק אותם למוזיאון או לאתר אחר. העיקרון של "המזהם משלם" מתפתח באירופה בשנים האחרונות והוא מסייע גם בחיזוק שימור המורשת

בצרפת ישנה הפרדה מוחלטת בין משרד התרבות - הגוף הקובע מדיניות ומתיר פיתוח **המודל הצרפתי** באתרי עתיקות לבין הגוף המבצע את החפירות - "המוסד הלאומי למחקר חפירות הצלה". במוסד יש 2,100 ארכיאולוגים, למעלה ממחצית אנשי המקצוע במדינה. סגל המוסד כולל 120 בעלי תואר דוקטור, 350 בעלי תואר שני וכול השאר בעלי תואר ראשון. בשנת 1970 היו 370 ארכיאולוגים בצרפת כיום יש 4,000.

בצרפת יש שני הליכי טיפול בעתיקות שנתגלו במסגרת פיתוח:

1. הליך בדיקה ודיאגנוזה לגבי פוטנציאל הנזק. הבדיקה ממומנת על ידי מס שמשלם כול יזם שבונה מעל 3000 מ"ר, עלות האגרה חצי יורו למ"ר ללא קשר עם יש ממצא. אגרה זו מכניסה 60 מיליון יורו. סכום זה מממן את הבדיקות בלי שהן מושתות על הקבלן ישירות וכך ניתן לבצע בדיקות בלתי תלויות. בנוסף התקציב משמש למחקר וכן לסבסוד יזמות חברתית, לדוגמה חפירה ארכיאולוגית לצורך הקמת בית ספר שאין לו משאבים רבים. בצרפת מתנהלות כ-2,300 בדיקות של אתרים ארכיאולוגיים בשנה. בוועדה המקומית לתכנון ובניה יש קצין ארכיאולוגיה מקומי שחייב לקבל כול תכנית לאישור. ב-7% מתיקי הבניה עושים חפירות בדיקה.
2. אם מוצאים שרידים בהליך הבדיקה שתואר לעיל אז הקבלן נדרש לשלם את עלות חפירות ההצלה. יש כ-300 חפירות בשנה מסוג זה בשנה.

לצד המוסד הלאומי למחקר פועלות בצרפת חברות חפירה מוניציפאליות. בנוסף 20% מהפעילות מתבצעת על ידי חברות הנמנות על הסקטור הפרטי. תקציב הארכיאולוגיה בצרפת עומד על כ-200 מיליון אירו. במרבית אירופה תקציב המורשת הארכיאולוגית כ-4 יורו לתושב לשנה. תקציבה של רשות העתיקות, לשם השוואה עומד על כ-50 מיליון אירו, שהם כ-6 אירו לתושב לשנה, אך רק כ-30% מהסכום מגיע מתקציב המדינה ומרבית יתרת התקציב ממימון של גופים המפוקחים על ידי הרשות.

